

**Людмил Димитров. Четвероевангелие от Пушкин.
Опит за изучение на драматургичния цикъл
Малки трагедии, София, Факел, 1999, 256 с.**

Дали една книга на шест години е вече стара? Безвъзвратно остаряла и забравена на прашните лавици в библиотеките? Възможно ли е изследване, посветено на Пушкин, за когото (привидно) всичко е вече казано, да провокира разнородна аудитория, съставена от изкушени пушкинисти, студенти във или извън сесия и дори случайни читатели? И не на последно място – защо книгата *Четвероевангелие от Пушкин* на Людмил Димитров е задължителна за всеки „красив ум“, търсещ посвещение в света на Александър Сергеевич?

Писането за този автор никога не е било лесна задача. Причината е не само във факта, че руската литература е едно от най-сложните и противоречиви европейски литературни явления, но и защото ентузиастът, решил да провери своите литературоведски възможности посредством „текста-Пушкин“, се сблъсква с проблеми, за които не е и предполагал. В резултат много от „званите“ се отказват и едва малцина се оказват „призвани“ да се докоснат до гения и личността на руския поет.

По природа книгата на Димитров не е „портрет на художника“ – подсказано и от уточнението в подзаглавието: *Опит за изучение на драматургичния цикъл Малки трагедии*, а необходим и модерен критически прочит на едни дълго и несправедливо маргинализирани творби. Пушкиновите трагедии са художествената квинтесенция на знаменитата в творчески план Болдинска есен от 1830 г., но до голяма степен остават слабо изследвани, макар да представят енигматични авторови послания с универсални екзистенциални кодове, граничещи с мистични откровения. Самият цикъл упорито отказва да признае трагедията за свой жанров маркер, а четирите „евангелски“ текста в него – продукт на авторовия лудизъм и „висока ирония“, будят подозрение с причудливата си форма, мистификации, езотерични символи, игрословици, масонски шифри, окултна геометрия, криптограми и скрити послания.

Своеобразният словесен лабиринт, в който умело и уверено Димитров се впуска, предлага чудесна възможност за читателя да го (по)следва, едновременно смирено – в ролята на посвещаван в тайнството на Пушкиновия театър, но и надничайки нетърпеливо и дори малко припряно над неговото рамо, за да съзре какво следва после. И така страница след страница...

Именно „безкрайната лекота“ при четенето на *Четвероевангелие от Пушкин* е едно от големите предимства на предлагания текст. В епохата на интернет, когато скучен текст може да бъде прочетен „по диагонал“ – само с няколко движения на мишката, и при отсъствие на качествени нови прочити на дефинираните като „класически“ произведения четенето на по-

върхностни, неверни и „изгубени в превода“ книги изследвания се е превърнало в акт на досада. За радост удоволствието при прочит на книгата на Димитров не само не е за сметка на нейното съдържание, но и позволява да се намерят възможните ключове към някои от вратите в пушкинознанието, които така дълго бяха не само заключени, но дори и табуирани. С откряването на тези залостени порти се предоставя възможността да надникнем (поне за малко) към дълбоко пазените от изследователите на творчеството на поета тайни и да изградим свой отговор-проект-визия за Пушкин от плът и кръв.

Макар Димитров скромно да предявява претенция, че предлага само един от възможните прочити на *Малки трагедии*, той представя на вниманието на своите читатели текст, задаващ множество препратки чрез „шифъра на Пушкин“ към почти всички други значими творби на автора, което прави книгата универсална, а информацията в нея – незаменяема. Пушкинистиката познава много опити да се пренапише Александър Сергеевич и много от тях се провалят поради избора кой образ да бъде предпочетен – този на първия поет на Русия за всички времена, на „началото на всички начала“ (Белински), или на „апокрифния“ Пушкин – дуелист, масон и женкар. Алтернативата е бягството от спекулативни изкушения и стремеж към слово, достойно за своя обект.

В този смисъл *Четвероевангелието* може да се възприема като един от (досто)верните пътища и основна колона в храма на съвременното модерно писмо в българската русистика. Реализирана на границата между XX и XXI век и едновременно с това отнесена към началото на предходния – XIX век, книгата дава тласък на западналия (по идеологически причини) интерес към руската класическа литература както като художествени текстове на книжния пазар, така и като академична дисциплина.

Има изследвания, чието създаване (предварително и ненужно) се митологизира, а излизането им от печат се превръща в парадна и суетна какофония, пораждаща скептицизъм и тъжна усмивка у истинските специалисти. Подобни псевдокниги са обречени на сигурна заборава. Няколко години са отминали от реализирането на *Четвероевангелието*, но по всичко личи, че това няма да се случи с този текст, защото книгата живее свой живот и се радва на завидно читателско внимание както сред елитарните научни среди във и извън България, така и сред тепърва проходящите млади бъдещи литературоведи.

Четвероевангелие от Пушкин на Людмил Димитров е запомняща се книга, оставяща дъря в съзнанието на своите читатели. Тя потвърждава тезата, че за писаното слово времето е само досадна и ненужна категория, защото текстът е винаги „отворена творба“ (Еко). Представената книга за *Малки трагедии* е дълго отсъстващият елемент от литературната игра „Пушкин“, чиято еманация е и това своеобразно *вехто слово*...

Димитър М. Михайлов